

*Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 58.082.136
Західноукраїнського національного університету
д.е.н., професору Панасюк В.М.*

ВІДГУК

офіційного опонента
доктора економічних наук, професора,
ректора Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця
ШТАЛЬ Тетяни Валеріївни
на дисертацію КРІЛЯ Ігоря Зеновійовича
«Економічні детермінанти цифрової трансформації логістичних процесів у
структурі міжнародного ринку»
подану на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та
поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується стрімким поширенням цифрових технологій, які докорінно змінюють принципи функціонування міжнародного бізнесу, глобальних ланцюгів створення вартості та логістичних систем. Умови цифрової економіки формують нову модель взаємодії між учасниками міжнародного ринку, у якій ефективність логістичних процесів дедалі більше залежить від рівня цифровізації, інтеграції інформаційних систем, автоматизації операцій та використання інноваційних технологій. У зв'язку з цим цифрова трансформація логістичних процесів перетворюється на один із ключових чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємств, стійкості міжнародних ланцюгів постачання та економічного розвитку держав.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах посилення глобальної конкуренції, геополітичної нестабільності, трансформації міжнародної торгівлі, цифровізації світових ринків і необхідності швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища. Пандемія COVID-19, військові конфлікти, перебудова глобальних логістичних маршрутів, зростання ролі електронної комерції та цифрових платформ продемонстрували критичну важливість використання сучасних цифрових рішень для забезпечення безперервності логістичних процесів, підвищення їхньої прозорості, гнучкості та адаптивності.

Цифрова трансформація логістики охоплює широке впровадження таких технологій, як штучний інтелект, великі дані, Інтернет речей, блокчейн, хмарні сервіси, цифрові двійники, роботизація складських операцій, автономний транспорт та сучасні системи управління ланцюгами постачання. Їх використання сприяє оптимізації транспортних потоків, скороченню витрат, підвищенню швидкості прийняття управлінських рішень, мінімізації логістичних ризиків та покращенню якості обслуговування споживачів.

Разом із технологічними змінами визначальне значення мають економічні детермінанти цифрової трансформації. Рівень економічного розвитку країни, інвестиційна активність, цифрова інфраструктура, інноваційний потенціал,

державна політика цифровізації, розвиток людського капіталу, доступність фінансових ресурсів, інституційне середовище та міжнародна інтеграція істотно впливають на масштаби і темпи впровадження цифрових технологій у логістичній сфері. Саме економічні фактори визначають можливості підприємств щодо модернізації логістичних процесів, адаптації до нових вимог міжнародного ринку та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності.

Також слід зауважити, що особливого значення дослідження набуває для України, яка в умовах повномасштабної війни, трансформації транспортної інфраструктури, переорієнтації експортно-імпортних потоків та інтеграції до європейського економічного простору потребує створення сучасної цифрової логістичної екосистеми. Підвищення ефективності логістичних процесів за рахунок цифрових технологій є необхідною передумовою відновлення економіки, розвитку міжнародної торгівлі, зміцнення експортного потенціалу та інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості.

Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених цифровізації логістики, недостатньо комплексно висвітлено питання взаємозв'язку економічних детермінант із процесами цифрової трансформації логістичних систем саме в контексті функціонування міжнародного ринку. Потребують подальшого наукового обґрунтування механізми впливу макроекономічних, інституційних, інвестиційних та інноваційних чинників на цифрову модернізацію логістичних процесів, а також оцінка їхнього впливу на конкурентоспроможність суб'єктів міжнародної економічної діяльності.

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами, темами. Представлена дисертаційна робота виконана згідно планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету: «Моделювання та аналіз складних систем та процесів» (державний реєстраційний номер 0120U103793), де автором обґрунтовано концептуальні основи дослідження цифрової трансформації логістичних систем.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи, її логічної побудови, структури, обсягу використаних вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, а також застосованого методологічного інструментарію дає підстави стверджувати, що представлені у дослідженні наукові положення, висновки та практичні рекомендації характеризуються належним рівнем обґрунтованості. Дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на високому теоретичному й методичному рівнях.

Достовірність та аргументованість отриманих результатів забезпечено використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. У процесі виконання роботи автор застосував системний підхід, методи наукової абстракції, аналізу і синтезу, порівняння, економіко-статистичного аналізу, структурно-функціонального дослідження, логічного узагальнення та інші методи, що повною мірою відповідають поставленій меті, визначеним завданням і предмету дослідження. Використаний методичний апарат дозволив комплексно дослідити економічні передумови, закономірності та особливості цифрової трансформації логістичних процесів у системі міжнародних економічних відносин.

Інформаційну базу дисертаційної роботи сформовано на основі офіційних статистичних матеріалів міжнародних організацій, аналітичних звітів провідних консалтингових компаній, матеріалів міжнародних логістичних операторів, міжнародних рейтингів цифрового розвитку, нормативно-правових документів, а також результатів наукових досліджень українських і зарубіжних учених. Широке коло використаних джерел сприяло забезпеченню високого рівня достовірності емпіричної бази дослідження, об'єктивності проведеного аналізу та наукової виваженості сформульованих висновків.

Основні наукові положення дисертації є логічно взаємопов'язаними, характеризуються внутрішньою послідовністю та ґрунтуються на комплексному поєднанні теоретичного опрацювання проблематики й результатів проведених аналітичних досліджень. Запропоновані висновки безпосередньо впливають із проведеного дослідження, повністю узгоджуються з визначеною метою та поставленими завданнями, а розроблені практичні рекомендації мають прикладне значення та можуть бути використані для вдосконалення управління логістичними процесами в умовах цифрової трансформації міжнародного ринку.

Отже, результати дисертаційного дослідження відзначаються достатнім рівнем наукової аргументованості, методологічної обґрунтованості, теоретичної цілісності та практичної значущості. Це дає підстави зробити висновок про високу достовірність сформульованих наукових положень, висновків і рекомендацій, а також підтверджує належний рівень виконання дисертаційної роботи як самостійного завершеного наукового дослідження.

Зміст дисертаційної роботи, її структура та наявність елементів наукової новизни. Дисертаційне дослідження має логічно вибудовану структуру та включає анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг роботи становить 229 сторінок, при цьому основний текст викладено на 190 сторінках. Для ілюстрації результатів дослідження, відображення аналітичних матеріалів та систематизації отриманих даних у роботі використано 19 рисунків і 64 таблиці. Бібліографічний список охоплює 259 джерел, що свідчить про ґрунтовне опрацювання автором наукових праць українських і зарубіжних дослідників, а також нормативних, статистичних та аналітичних матеріалів. Доповнення до основного тексту представлені у двох додатках загальним обсягом 8 сторінок.

Побудова дисертації характеризується послідовністю, логічністю та внутрішньою цілісністю, що забезпечує повне розкриття обраної тематики. Зміст роботи засвідчує високий рівень наукової підготовки автора, його здатність комплексно аналізувати сучасні економічні процеси, аргументовано обґрунтовувати власні висновки та відповідально підходити до інтерпретації отриманих результатів. Сформульовані Крільом Ігорем Зеновійовичем наукові положення відображають особистий внесок здобувача у розвиток теоретичних і прикладних аспектів економічної науки.

Проведений аналіз змісту дисертаційної роботи, а також опублікованих автором наукових праць підтверджує самостійний характер виконаного дослідження, достатній рівень наукової новизни отриманих результатів і їх відповідність заявленій тематиці. Це дає підстави стверджувати, що дисертація містить нові науково обґрунтовані положення, які мають теоретичне та

практичне значення.

На особливу увагу заслуговують результати дослідження, отримані автором у процесі виконання дисертаційної роботи, які вирізняються науковою новизною, практичною спрямованістю та становлять вагомий внесок у розвиток досліджень у сфері цифрової трансформації логістичних процесів і функціонування міжнародного ринку:

методичний підхід до оцінювання цифрової зрілості логістичних процесів шляхом поєднання показників рівня автоматизації логістичних операцій, розвитку цифрової інфраструктури, інтеграції інформаційних систем та ефективності управління логістичними потоками, що дозволяє комплексно оцінювати рівень цифрової трансформації логістичних систем;

визначення та систематизація економічних детермінант цифрової трансформації логістичних процесів у структурі міжнародного ринку, серед яких виокремлено макроекономічні, інвестиційні, інфраструктурні, технологічні та інституційні фактори, що формують умови цифровізації міжнародної логістики та впливають на ефективність функціонування логістичних систем;

методичний підхід до оцінювання економічних передумов цифрової трансформації логістичних процесів шляхом розроблення індексу економічних детермінант цифрової трансформації, який, на відміну від існуючих підходів, інтегрує макроекономічні, інвестиційно-інноваційні, цифрово-інфраструктурні та інституційно-логістичні фактори в єдиному інтегральному показнику, що забезпечує можливість комплексного оцінювання готовності економічного середовища до цифрової трансформації логістики;

практичні напрями підвищення ефективності цифрової трансформації логістичних процесів у структурі міжнародного ринку, що передбачають розвиток цифрової логістичної інфраструктури, удосконалення інформаційної взаємодії між учасниками міжнародних логістичних систем та впровадження сучасних технологій управління логістичними потоками.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження знайшли належне відображення у 10 наукових публікаціях загальним обсягом 4,9 друкованого аркуша, з яких особистий внесок автора становить 4,1 друкованого аркуша. Серед опублікованих праць – 5 статей у наукових фахових виданнях України та 5 тез доповідей, оприлюднених у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, що забезпечило апробацію основних положень і результатів виконаного дослідження.

Достатній обсяг та зміст наукових публікацій свідчать про повне висвітлення ключових положень дисертації, отриманих результатів, сформульованих висновків і практичних рекомендацій. Це підтверджує відповідність дисертаційної роботи Криля Ігоря Зеновійовича на тему «Економічні детермінанти цифрової трансформації логістичних процесів у структурі міжнародного ринку» вимогам академічної доброчесності, відкритості та прозорості наукових досліджень. Представлені публікації також засвідчують належний рівень апробації результатів дослідження, їх наукову цінність і готовність автора до фахового обговорення отриманих результатів у вітчизняному та міжнародному науковому середовищі.

Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики. Практичне значення дисертаційного дослідження визначається розробленням науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення управління логістичними процесами на міжнародному ринку шляхом застосування сучасних цифрових технологій та інструментів. У роботі комплексно досліджено вплив ключових економічних детермінант на процеси цифрової трансформації логістики в умовах глобальних економічних змін, а також аргументовано доцільність урахування сучасних цифрових трендів, технологічних інновацій і трансформаційних процесів під час формування стратегій цифрового розвитку логістичних систем.

Запропоновані автором методичні підходи, аналітичні моделі та інструменти оцінювання рівня цифрової зрілості можуть бути використані суб'єктами господарювання для підвищення ефективності управління логістичною діяльністю, удосконалення процедур аналізу цифрової трансформації та обґрунтування управлінських рішень щодо впровадження інноваційних цифрових рішень у сфері логістики й управління ланцюгами постачання.

Практична значущість отриманих результатів підтверджується їх впровадженням у діяльність низки організацій та підприємств. Зокрема, окремі положення і рекомендації дисертації використано в роботі Берестинської міської ради Харківської області (довідка б/н), ТОВ «Пріорітет-горіх» (довідка № 1-22-2026 від 25.04.2026 р.), ТОВ «Технічний центр «Діакон» (довідка № 12-2026 від 15.04.2026 р.) та ТОВ «ІДЕН ТРАНС» (довідка б/н), що свідчить про їх прикладну цінність і можливість практичного використання в діяльності суб'єктів господарювання.

Крім того, окремі результати дослідження інтегровані в освітній процес кафедри економічної кібернетики та інформатики Західноукраїнського національного університету, де вони використовуються під час викладання профільних навчальних дисциплін і методичного забезпечення освітнього процесу (довідка № 126-27/1392 від 02.06.2026 р.), що підтверджує їх науково-методичну цінність та практичну значущість для підготовки фахівців економічного профілю.

Відсутність академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації у дисертаційній роботі. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, аналіз наведених розрахунків, використаних вихідних даних, результатів апробації запропонованих автором методичних підходів, а також оцінка висновків, сформульованих на основі офіційної статистичної інформації, не дають підстав вважати, що дослідження містить ознаки фабрикації чи фальсифікації наукових результатів. Викладені у дисертації положення, висновки та практичні рекомендації є логічно обґрунтованими, узгоджуються з проведеним аналізом і підтверджуються належною доказовою базою.

Для підтвердження дотримання принципів академічної доброчесності автором подано довідку Західноукраїнського національного університету про результати перевірки рукопису дисертації на академічний плагіат. Відповідно до зазначеної довідки, перевірку здійснено за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com, за результатами якої встановлено високий рівень оригінальності тексту. Виявлені текстові збіги мають правомірний

характер і зумовлені використанням загальноприйнятої наукової термінології, нормативних формулювань, а також належним цитуванням праць інших авторів із дотриманням вимог щодо бібліографічних посилань.

Таким чином, результати аналізу дисертаційної роботи та офіційні матеріали перевірки свідчать про дотримання автором норм академічної доброчесності, а також підтверджують самостійний характер виконаного дослідження й відсутність ознак неправомірних запозичень, фабрикації або фальсифікації наукових результатів.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Відзначаючи високий науковий рівень написання дисертації Крільом Ігорем Зеновійовичем, слід зазначити, що вона, як і будь-яке дослідження, не позбавлена певних дискусійних положень:

1. Автором сформовано комплекс економічних детермінант цифрової трансформації логістичних процесів, однак у роботі недостатньо обґрунтовано їх ієрархію та взаємозалежність. Зокрема, не визначено, які із запропонованих детермінант мають вирішальний вплив на цифрову трансформацію логістичних систем, а які виконують опосередковану роль. Побудова інтегральної моделі або матриці взаємозв'язків між економічними чинниками дозволила б більш переконливо розкрити механізм їх комплексного впливу.

2. У дисертації детально проаналізовано світові тенденції цифровізації логістики, однак недостатньо уваги приділено оцінюванню економічної ефективності впровадження окремих цифрових технологій. Залишається відкритим питання порівняння витрат на цифрову модернізацію логістичних процесів із очікуваними економічними результатами, що могло б бути розкрито шляхом застосування методів аналізу економічної доцільності інвестицій, розрахунку показників ефективності або оцінювання окупності цифрових проєктів.

3. Практичний інтерес викликають запропоновані автором рекомендації щодо цифрової трансформації логістичних процесів, однак вони мають переважно універсальний характер. Було б доцільно диференціювати запропоновані механізми залежно від масштабів підприємств, специфіки окремих галузей економіки або рівня цифрової зрілості суб'єктів господарювання. Такий підхід підвищив би прикладну цінність отриманих результатів та розширив можливості їх практичного використання.

4. Одним із ключових чинників розвитку міжнародної логістики сьогодні є швидке впровадження технологій штучного інтелекту, генеративного ШІ, цифрових платформ, цифрових двійників та інтелектуальної аналітики великих даних. Незважаючи на те, що окремі з цих технологій згадуються у роботі, їх вплив на трансформацію бізнес-моделей міжнародної логістики та формування нових конкурентних переваг досліджено недостатньо глибоко. Розширення аналізу саме цих напрямів дозволило б суттєво посилити наукову новизну дисертації та підвищити її відповідність сучасним тенденціям розвитку цифрової економіки.

Водночас наведені зауваження мають переважно рекомендаційний і дискусійний характер, відображають можливі напрями подальшого розвитку дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, її наукову новизну, теоретичну обґрунтованість і практичну значущість.

Загальний висновок

За результатами всебічного аналізу дисертаційної роботи Криля Ігоря Зеновійовича на тему «Економічні детермінанти цифрової трансформації логістичних процесів у структурі міжнародного ринку» можна зробити висновок, що вона є завершеним, самостійно виконаним і належним чином апробованим науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання, що має теоретичне та практичне значення для розвитку економічної науки. Робота характеризується високим рівнем наукового опрацювання проблематики, методологічною обґрунтованістю, логічною структурою та послідовністю викладу матеріалу. Обрана тема є своєчасною й актуальною, а зміст дисертації повною мірою відповідає її назві, поставлений меті, визначеним завданням і спеціальності 051 «Економіка».

Результати проведеного дослідження свідчать про достатній рівень наукової новизни, теоретичної обґрунтованості та практичної цінності сформульованих положень, висновків і рекомендацій. Дисертація виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності, а її основні результати пройшли належну апробацію та висвітлені у наукових публікаціях автора.

За змістом, структурою, рівнем наукової аргументації та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а також постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

З огляду на викладене вище, дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам, а її автор, Криль Ігор Зеновійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент:

Ректор Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця,
доктор економічних наук, професор

Тетяна ШТАЛЬ